

УДК 342.9

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В СФЕРІ НАБУТТЯ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ

Чирик О. Ю.,

здобувач кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, м. Харків

Анотація: В статті визначаються й обґрунтовуються етапи становлення та розвитку адміністративного законодавства щодо набуття громадянства України. Розкриваються поняття функцій, принципів органів міграційної служби України щодо набуття громадянства України. Окреслена система повноважень органів міграційної служби України. Обґрунтовано авторський погляд на особливості і зміст інституту набуття громадянства України.

Ключові слова: органи міграційної служби України, набуття громадянства України, адміністративно-правовий статус органів міграційної служби України, законодавство органів міграційної служби України щодо набуття громадянства України.

Аннотация: В статье определяются и обосновываются этапы становления и развития административного законодательства относительно приобретения гражданства Украины. Раскрываются понятия функций, принципов органов миграционной службы Украины относительно приобретения гражданства Украины. Обосновано авторский взгляд на особенности и содержание института приобретения гражданства Украины.

Ключевые слова: органы миграционной службы Украины, приобретение гражданства Украины, административно-правовой статус органов миграционной службы Украины, законодательство органов миграционной службы Украины относительно приобретения гражданства Украины.

Annotation: The article defined and justified stages of formation and development of administrative law on the citizenship of Ukraine. Disclosed concept features the principles of the Migration Service of Ukraine on citizenship of Ukraine. Outlines the system of powers of Migration Service of Ukraine. Grounded in the author's view of the characteristics and content of the citizenship of Ukraine Institute.

Key words: the Migration Service of Ukraine, the citizenship of Ukraine, administrative and legal status of the Migration Service of Ukraine, laws of Ukraine Migration Service of Ukraine obtaining citizenship.

Інститут громадянства тісно пов'язаний з державним суверенітетом, оскільки кожна суверенна держава, регулюючи питання громадянства, самостійно визначає коло, які є його громадянами осіб, встановлює за допомогою конституційного законодавства основи правового статусу громадян. У тому числі і в аспекті його співвідношення з правовим положенням негромадян [1, с. 54].

Крім Конституції України і Закону України «Про громадянство України» на детальну регламентацію інституту громадянства були направлені також Указ Президента України «Про порядок розгляду питань, пов'язаних з громадянством України», «Положення про порядок розгляду питань, пов'язаних з громадянством України», відомчі нормативні акти поліції Міністерства внутрішніх справ, Міністерства закордонних справ, Ухвала Верховної Ради України «Про затвердження положень про паспорт громадянина і свідоцтво про народження». Все це дає підставу вважати, що в адміністративному праві України поступово почав формуватися державно-правовий інститут громадянства, комплексно регулюючий важливу сферу суспільних відносин, пов'язану з основами правового статусу особи.

У цей час в Україні чітко простежується тенденція демократизації законодавства про громадянство, що виявляється перш за все в тому, що кожен має право на набуття і припинення громадянства, відповідно до Закону України «Про громадянство України», що українське громадянство – відкрите, що всі громадяни рівні перед законом. Безумовно, набуття або припинення українського громадянства не є одностороннім актом,

залежним тільки від розсуду громадянина. Для цього необхідна і згода держави. Таким шляхом, зокрема, забезпечується одна з найважливіших умов інституту громадянства, а саме – забезпечення стійкого правового зв'язку між громадянином і державою.

Питання про набуття громадянства пов'язане з питаннями населення, до складу якого входять: а) громадяни конкретної держави; б) іноземці; у) особи без громадянства (апатриди); г) особи з подвійним громадянством (біпатриди). Правової статус цих категорій осіб визначається нормами як національного, так і міжнародного прав. Ключовим поняттям, що дає можливість охарактеризувати правовий статус вказаних категорій населення, є поняття громадянства.

У складі осіб, що проживають на території держави, необхідно розрізнити поняття громадянство і населення. Друге – ширше, оскільки включає і осіб, що не є громадянами даної держави. Особа, що не є громадянином, можливо: а) іммігрантом (постійним жителем, резидентом), якщо він отримує право постійного проживання на території держави; б) особою, що тимчасово знаходиться на території держави з метою отримання роботи, навчання, ділового спілкування і інших цілей; у) особою, що здійснює транзитний проїзд по території держави; г) біженцем; д) особою, що знаходиться на території держави на незаконних підставах.

Громадянство – стійкий правовий зв'язок людини з державою, що виявляється в сукупності їх взаємних прав, обов'язків і відповідальності, заснована визнань і пошани гідності і основних прав і свобод людини [2, с. 44]. Громадянство служить основою правового статусу громадянина. Стан громадянства створює права і зобов'язання для особи не тільки на території

своїєї держави, але і за кордоном. Громадянство – поняття, властиве для держави з республіканською формою правління. У монархічних державах уживається термін підданство, зміст якого раніше зводився до вираження [3, с. 64].

Основні повноваження Президента України та інших органів у галузі громадянства України передбачено в ст.ст. 22, 23 Закону України «Про громадянство в Україні»:

1) приймає рішення і видає укази відповідно до Конституції України і цього Закону про прийняття до громадянства України і про припинення громадянства України;

2) визначає порядок провадження за заявами і поданнями з питань, громадянства та виконання прийнятих рішень;

3) затверджує Положення про Комісію при Президенті України з питань громадянства.

Дії та бездіяльність посадових і службових осіб, які порушують порядок та строки розгляду справ про громадянство і виконання рішень з питань громадянства, можуть бути скасовані Президентом України.» Прийняття рішень з питань громадянства України Президентом України зазначені в вищезазначеному Законі.

Рішення про прийняття особи до громадянства України або припинення особою громадянства України приймає Президент України. Прийняття до громадянства України або припинення громадянства України здійснюється шляхом видання указів Президента.

Державна міграційна служба України (ДМС України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України (далі – Міністр).

ДМС України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

ДМС України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства внутрішніх справ України (далі – Міністерство), іншими актами законодавства України, дорученнями Президента України та Міністра, а також Положенням.

Основними завданнями ДМС України є: внесення пропозицій щодо формування державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів; реалізація державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

ДМС України відповідно до покладених на неї завдань:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її

компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів Міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру для погодження і внесення в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України;

2) проводить аналіз міграційної ситуації в Україні, проблем біженців та інших категорій мігрантів, розробляє поточні та довгострокові прогнози із зазначених питань;

3) здійснює у межах компетенції провадження з питань прийняття/припинення громадянства України та подає відповідні документи на розгляд Комісії при Президенті України з питань громадянства, а також забезпечує виконання рішень Президента України з питань громадянства;

4) приймає відповідно до законодавства рішення про встановлення належності до громадянства України, оформлення набуття громадянства України та їх скасування.

ДМС України з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх здійсненням в апараті ДМС України, головних управліннях (управліннях) міграційної служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі – територіальні органи), управліннях, відділах (секторах) міграційної служби в районах, районах у містах, містах обласного, республіканського (Автономної Республіки Крим) значення (далі – територіальні підрозділи), на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

2) здійснює в установленому порядку добір кадрів в апарат ДМС України та на керівні посади в її територіальних органах і територіальних підрозділах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, формує в установленому порядку кадровий резерв на відповідні посади, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і працівників апарату та її територіальних органів та територіальних підрозділів;

3) контролює діяльність територіальних органів та територіальних підрозділів ДМС України;

4) організовує планово-фінансову роботу в апараті ДМС України, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів;

5) організовує розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних із діяльністю ДМС України, його територіальних органів і територіальних підрозділів, підприємств, установ, організацій, що належать до сфери її управління;

6) забезпечує у межах повноважень реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, контроль за її збереженням в апараті ДМС України;

7) забезпечує у межах своїх повноважень виконання завдань мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;

8) організує ведення діловодства та архіву в апараті ДМС України відповідно до встановлених правил.

ДМС України для виконання покладених на неї завдань має право:

1) залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань учених і фахівців (за їх згодою), працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади;

2) одержувати інформацію, документи і матеріали від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності та їх посадових осіб;

3) скликати наради, створювати комісії та робочі групи;

4) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державними, у тому числі урядовими, системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами;

5) проводити перевірки стану додержання органами виконавчої влади, громадянами, підприємствами, установами та організаціями вимог законодавства у сферах міграції (іміграції та еміграції), громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів і вносити пропозиції щодо усунення причин їх порушення цих вимог.

ДМС України здійснює свої повноваження безпосередньо та через головні управління (управління) міграційної служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, управління, відділи (сектори) міграційної служби в районах, районах у містах, містах обласного, республіканського (Автономної Республіки Крим) значення.

ДМС України здійснює свої повноваження щодо виконання завдань із реалізації державної політики у сфері протидії нелегальній міграції, а також із притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері реєстрації фізичних осіб, видачі документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство, як безпосередньо, так і через підрозділ міліції міграційного контролю Міністерства.

ДМС України під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими органами виконавчої влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, з органами місцевого самоврядування, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, профспілками та організаціями роботодавців, а також підприємствами, установами, організаціями.

ДМС України у межах своїх повноважень, на основі та на виконання Конституції та законів України, актів і доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства та доручень Міністра видає накази організаційно-розпорядчого характеру, які підписуються Головою ДМС України.

Державна міграційна служба України реалізує такі функції: 1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та в установленому порядку подає їх Міністру для погодження і внесення в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України; 2) проводить аналіз міграційної ситуації в Україні, проблем біженців та інших категорій мігрантів, розробляє поточні та довгострокові прогнози із зазначених питань; 3) здійснює у межах компетенції провадження з питань прийняття/припинення громадянства України та подає відповідні документи на розгляд Комісії при Президенті України з питань громадянства, а також забезпечує виконання рішень Президента України з питань громадянства; 4) приймає відповідно до законодавства рішення про встановлення належності до громадянства України, оформлення набуття громадянства України та їх скасування; 5) готує пропозиції щодо визначення квоти іміграції на календарний рік; 6) приймає рішення про надання дозволу на іміграцію, відмову в його наданні та скасування такого дозволу; 7) бере участь у межах, визначених законодавством, у вирішенні питань трудової міграції та питань, пов'язаних із навчанням в Україні іноземців та осіб без громадянства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савранчук Л. Природа та особливості візових документів, які видаються іноземним громадянам та особам без громадянства для в'їзду в Україну // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – 8. – С. 32-35.
2. Столбовий В. М. Кваліфікація адміністративних проступків, пов'язаних з порушеннями іноземцями та особами без громадянства міграційного законодавства України // Адміністративне право в сучасному вимірі: Матеріали IV науково-практичного семінару. – К. : Вид. О.С. Ліпкан, 2010. – С. 192-194.
3. Суботенко В.П. Деякі правові аспекти вїзду громадян України за кордон та правосуб'єктності громадян України, які проживають за кордоном / В. П. Суботенко // Міжнародна міграція та розвиток України в контексті європейської інтеграції: Зб. матеріалів міжнар. наук. конф. (16 жовтня 2007 року, м. Київ). – К. : ПЦ "Фоліант", 2008. – С. 98-108.